

1

2

3

4

5

חניכים יצאו מחוזקים מהפעולה וירגישו שהקב"ה משגיח עלינו ואנחנו ברוך ה' בדור של גאולה!

המגרה השלישית של סבא / כתבה ואיירה: ג'ודי טל קופלמן

סיפור להורים, לילדים, לסבים וסבתות

מכל המקומות בעולם, אני אוהב את הבית של סבא יודה וסבתא ג'ניה. אני נוסע אליהם בכל חופשה, ונשאר שם עוד ועוד. בלי הנדנודים של אחותי הקטנה, בלי אבא ואמא, בלי לקום מוקדם בבוקר וללכת לבית הספר. סבא יודה הוא החבר הכי טוב שלי. תמיד יש לו זמן לשחק איתי. סבתא מכינה לי שוקו חם ועוגיות בתנור, ולפעמים יושבת אתנו וסורגת בשקט. יש בבית הזה מין שקט כזה של אנשים זקנים שבאו ממקום אחר.

מכל החדרים בבית של סבא וסבתא אני אוהב את חדר העבודה של סבא, עם שולחן כתיבה, הפסנתר ושאר הדברים. בשולחן יש שלוש מגירות. במגירה הראשונה נמצאים כלי הכתיבה של סבא וגם קופסת הצבעים שלי. במגירה השנייה יש כל מיני חפצים מיוחדים וצעצועים מהילדות של סבא, עשויים מעץ וממתכת. הצעצועים האלה חיכו לסבא הרבה שנים אצל השכנים הזקנים שהיו להם בגרמניה כשהוא היה ילד. כשגירשו את סבא מהבית שלו בגרמניה, בגלל המלחמה, לקחו אליהם השכנים את ארגו הצעצועים ושמרו אותו בשבילו, עד שתגמר המלחמה. המגרה השלישית תמיד נעולה ואסור לפתוח אותה.

אצל סבא וסבתא ארוחת הבוקר נמשכת כמה שרצים. ריח של לחמניות ממלא את כל הבית.

סבתא עורכת את השולחן עם כלים יפים, ומפיות מקושטות שהיא רקמה. כשאנחנו אוכלים, אני אוהב להסתכל על העציצים של סבתא ועל הציורים שתלויים על הקירות, עם נופים רחוקים.

השמש בחלון מאירה דרך הוילון, ויוצרת צורות של אור על המפה. לפעמים קרן אור חודרת, והמון גרגירי אבק מתעופפים באוויר. אחרי ארוחת הבוקר אנחנו הולכים לחדר העבודה של סבא. במגרה הראשונה בשולחן הכתיבה, אני שומר את הצבעים הכי טובים שלי. כשאני מצייר אף אחד לא לוקח לי אותם. אני אוהב לשחק גם בצעצועים הישנים של סבא, מהמגרה השנייה. תמיד אני מסתכל על המגרה השלישית ומנסה לנחש, מה יש בה? למה אסור לפתוח אותה?

כשאנחנו ביחד סבא אוהב לשמוע מוסיקה. הוא לא שומע חדשות, ולא קורא עיתונים, יש לו פטפון, והוא שומע בו תקליטים של מוצרט ושל בטהובן. לפעמים הוא מתיישב לנגן בפסנתר.

סבא אומר שלנגן את מוצרט זה כמו להיות בעולם מושלם. כשהוא מנגן, העיניים שלו מאירות, כאילו הוא נמצא בעולם אחר. אולי הוא מתגעגע לימים רחוקים, כשהיה בגילי.

על השולחן של סבא, בפינה, יש קופסת ממתקים מיוחדת שסבא וסבתא הביאו מגרמניה, כשמתחשק לי לאכול משהו מתוק, אני פותח ומציץ לראות מה יש בה. לפעמים יש בה סוכריות קרמל, ולפעמים שוקולד בלגי, ממש טעים. סבתא אומרת ששוקולד חייב להיות טרי, וצריך שיהיה עשוי מחומרים טובים, לפי מתכון שעובר מדור לדור. סבתא כל כך אוהבת לפנק אותי, היא מרשה לי לקחת כמה ממתקים שאני רוצה.

כשאני משחק בצעצועים של סבא מגרמניה, אני מנסה לנחש, איזה מין ילד הוא היה. במגרה השנייה יש גם הרבה תמונות. תמונות של סבא כשהוא היה קטן, של הבית המפואר שסבא גדל בו, תמונות מחופשות בכפר, וגם תמונה של אחותי הקטנה אנה, שאותה אף פעם לא הכרתי.

פעם ביקשתי מסבא שיקח אותי לגרמניה. אבל הוא לא כל כך רצה. "אולי יום אחד", הוא אמר.

בביקור האחרון שלי, בחורף, היה יום גשום וקר. סבא וסבתא יצאו, ואני נשארתי לבד. רציתי להוציא את הצבעים שלי מהמגרה הראשונה ואז, בפינה, מצאתי מפתח. ידעתי שהמפתח הזה פותח את המגרה השלישית, הסגורה, זאת שאסור לי לפתוח. לא יכולתי להתאפק. סובבתי את המפתח במנעול ובקושי הצלחתי לפתוח אותה.

באותו רגע, סבא וסבתא חזרו הביתה. סבא נכנס לחדר, וראה את המגרה הפתוחה. "מה אתה עושה?" הוא צעק. נבהלתי. סבא אף פעם לא צועק עלי. החזקתי ביד טלאי בצורת מגן דוד, שמחוברת אליו סיכה חלודה. "אני, אני לא מצליח לפתוח את זה..." התחלתי לבכות. "זה לא משחק!" סבא צעק, וחטף לי את הטלאי מהיד. "אני רוצה הביתה!" בכיתי. "שאבא ואמא יבואו לקחת אותי!"

סבא התישב לידי על הכסא ועצם את העיניים. הוא קרב אותי אליו, חיבק אותי חזק, ואמר: "אורי, אני מצטער, אסור לך לראות..." "מה, סבא, מה זה כל הדברים האלה? הם שלך?" שאלתי. "לא רק שלי", הוא ענה. "בוא, אספר לך."

"כשהייתי ילד, היתה בגרמניה תקופה רעה. הנאצים עלו לשלטון, וגרשו אותנו, את היהודים, מהבתים שלנו. העבירו אותנו לגור בגטו, מאחורי גדר גבוהה, בבתים ישנים וצפופים. היינו חייבים לעמוד על הבגדים את הטלאי הצהוב הזה, שהיה סימן שאנחנו, היהודים, נחותים, ושאסור לנו לצאת מהגטו." "סבא, אני לא מבין..." אמרתי. "גרשו אותך מהבית שלך בגרמניה, איפה שהיו כל הצעצועים?"

"כן, אורי", אמר סבא. "וכשגרשו אותנו מהבית, לא לקחנו את הצעצועים. לא הרשו לנו." סבא התחיל להוציא מהמגרה השלישית את הדברים. "הבובה הזאת היתה של אחותי היפה אנה. בגטו, לא היו לנו צעצועים, אז אמא תפרה לה אותה מסמרטוטים. אנה כל כך אהבה את הבובה הזאת, היא לקחה אותה איתה לכל מקום." נגעתי בבובה.

"אלה", אמר סבא, "תלושים של אוכל מהגטו. תמורת התלושים חילקו לנו שם מנות קטנות של אוכל, לחם ותפוחי אדמה בדרך כלל. היינו רעבים, רעבים מאוד. כל הזמן היו שם הרבה ילדים בגילי, חולים וחלשים, מהרעב..." סבא הוציא מהמגרה קופסת עץ, עם חלקים של דומינו. "את זה עשיתי בגטו במו ידי", אמר. "מקרש שמצאתי ברחוב. היינו משחקים בזה, אנה ואני. ככה שמרנו על איוו שהיא שמחה בלב", אמר סבא במבטא הגרמני שלו, וחיך קצת. סבתא עמדה ליד הדלת, גם היא חייכה.

"יום אחד, החיילים הגרמנים חילקו את כל האנשים שבגטו לקבוצות, ושלחו אותנו ברכבות לכל מיני מקומות. את סבא וסבתא שלי שלחו, עם כל הזקנים, למחנה ריכוז. את אחותי אנה ואת הורי שלחו ברכבת אחרת למקום אחר. ואותי שלחו למחנה עבודה לעבוד, יחד עם עוד אסירים."

סבא הוציא מהמגרה פנקס קטן עם כריכה מעץ. "זה היומן שאנה כתבה בגטו. את הדפים האחרונים היא כתבה לפני שלקחו אותה לרכבת. לקחתי אותו איתי, כדי להחזיר לה אותו כשנפגש..." "והחזרת?" שאלתי.

"לא", אמר סבא בעצב. "מאז לא ראיתי אותה יותר. גם לא את ההורים שלי, ואת סבא וסבתא שלי. הייתי שם במחנה לבד לגמרי, עייף, רעב ועצוב..." זו היתה הפעם הראשונה שראיתי את סבא בוכה.

באותו ערב הלכנו לישון מאוחר. שאלתי את סבא המון שאלות. על אנה, על הגטו, על המחנה, על הנאצים ועל גרמניה. סידרנו על השולחן את הדומינו שסבא עשה בגטו. כשהתעייפנו, השענו את כל החלקים זה על זה. אני הפלתי את הראשון, וכל השאר נפלו אחד אחרי השני, טק... טק... טק... הוצאנו גם את כל שאר החפצים מהמגרה, והסתכלנו עליהם, על כולם. אף פעם לא ידעתי שסבא היה נער כל כך אמיץ. לא ידעתי שהוא עבר דברים כאלה. ערשנו אני אודה אותו אפילו יותר.

